

waarop we reeds wezen. Daarin toch ook komt Tabor voor.⁷⁾ Dan heeft deze traditie geen meerdere waarde dan die welke Melchizedek met Goltgotha in verband brengt.

§ 20. Melchizedek is dus koning van het latere Jeruzalem. We weten daarmee echter nog niet veel meer dan een naam. Van het Jeruzalem uit Melchizedeks dagen is ons niets naders bekend.

Wel is de meening geuit, dat door de opgravingen te Ras Sjamra iets uit dat oude Jeruzalem bekend zou zijn geworden, en wel een geschrift van liturgischen aard, dat nog gewaagd zou van een gebruik, dat te vergelijken is met de tienontvangst van Melchizedek.

Deze opgravingen zijn van recenten datum, begonnen in 1929. De plaats waar ze geschieden is een kaap (Ras=kaap), gelegen bij de Minet el Beida (d.i. Witte Haven) een schoone baai in de kust van het Noorden van Syrië, juist ten Oosten van het eiland Cyprus. De naam is ontleend aan een in het Middellandsche Zeegebied veel voorkomende plant, sjamra d.i. venkel. Een toevallige gebeurtenis werd de aanleiding hier opgravingen te doen: een bewoner dier streek stootte bij het verrichten van zijn landarbeid op een grooten steen, die een onderaardse gang bleek te bedekken. Deze liep uit op een grafkamer. De Fransche „Académie des Inscriptions et Belles Lettres” heeft er een expeditie onder leiding van Schaeffer en Chenet heengezonden.

Verrassend veel nieuws werd aan het licht gebracht.⁸⁾ Gebouwen, graven, voorwerpen voor allerlei gebruik, godenbeelden, teksten enz. werden gevonden. Ten slotte werd een geheele stad blootgelegd, zóó dat ze met straten en tempels in kaart kon worden gebracht.

Het begon met de ontdekking eener necropolis, in de onmiddellijke nabijheid van Ras Sjamra. Vele der gevonden voorwerpen verraden Egyptischen invloed. Bijv. een bronzen sperwer met de dubbele kroon van Egypte. Op den puinhoop van Ras Sjamra zelf ontdekten de opgravers een groot gebouw, waarin weer veel Egyptische beelden en Egyptisch schrift werd aangetroffen. Ook kwamen er tabletten te voorschijn die beschreven waren met spijkerschrift.

Op de tweede campagne leerden de opgravers onderscheid maken tusschen de verschillende lagen van de ruïne. De bovenste laag werd, overeenkomstig de daarin gevonden voorwerpen, geacht uit de dertiende en veertiende eeuw vóór Chr. te zijn. Daaronder werd een „kerkhof” aangetroffen, dat ze voor gelijktijdig hielden met het Midden-Rijk, dus van plm. 2000—1780. Daar weer onder bevond zich een derde laag, die misschien uit het derde millennium is. Gedurende de zesde campagne, die van 1935, werden daaronder nog weer twee lagen aangetroffen. De bovenste daarvan is wel 5 Meter dik en kan een aanzienlijk stuk tijd vertegenwoordigen. Dit groot aantal lagen getuigt van een langdurig bestaan der stad en het daarin gevonden van het intense leven harer bevolking.

Hoewel aanvankelijk verschillende antwoorden gegeven werden op de vraag, welke stad eigenlijk ontdekt was, is later gebleken, dat het Ugarit moet zijn, een stad genoemd reeds op de eerste der Amarnatafels, die Knudtzen in zijn uitgave dezer inscripties opneemt. Een nadere vermelding van deze stad is onlangs gevonden bij de voortgezette opgravingen te Tell-Hariri (1935—36) het oude Mari (zie Jaarbericht 5 van Ex Or. Luc. pag. 383). Alle twijfel dienaangaande werd weggenomen toen een brief gevonden werd, die in het Akkadisch was geschreven aan een inwoner dezer stad. De begroetingswoorden in dezen brief luiden als volgt: de goden van het land Ugarit mogen U, mijn broeder, behoeden.

Van de gevonden gebouwen is belangrijk de bibliotheek, die zich bevond in de bovenste laag. Ook werden een acropolis en tempels bloot gelegd. Is de in en bij deze gebouwen gevonden ceramiek van hetzelfde karakter, als die, welke op Cyprus en Rhodus gevonden werd, de overige inventaris staat menigmaal sterk onder Egyptischen invloed. Zoo kwam op de derde campagne een beeld aan het licht van de gemalin van Senwosret II uit de twaalfde dynastie. Hierdoor werd de bovenvermelde datering bevestigd.

De statue van Senwosrets gemalin kan bewijs zijn van correspondentie op voet van gelijkwaardigheid en is misschien blijk van waardeering voor hulp door te Ugarit inheemsche goden bewezen aan deze Egyptische vorstin. De volkeren van het oude Oosten stonden wel met elkander in relatie. Ook Ugarit had internationaal verkeer.

Naast den buitenlandschen invloed blijkt de eigenlijke cultuur en religie van Ugarit toch verwant te zijn aan de Kanaänietische, zooals we die kennen uit het Oude Testament. Een der gevonden tempels is een Baalstempel. Voorts leggen vele Baalbeelden en godennamen daar getuigenis van af.

Ook de inscripties zijn van verschillende soort.

Naast Sumerische en Akkadische werden er ook tabletten gevonden met spijkerschrifttekens, die afwijken van de bekende. Het geringe aantal dezer tekens deed blijken, dat het geen syllabe-, maar consonantetekens waren.⁹⁾ Behalve een tot nog toe onbekende, wel aan het Subaarsch verwante taal, werd met dit schrift ook geschreven in een taal, die sterk overeenkomt met het Bijbelsch Hebreeuwsch. Deze taal kan de Kanaänietische taal der stad zijn en „Ugarietisch” worden genoemd.

De in deze taal geschreven teksten hebben tot inhoud een zeer interessante litteratuursoort, n.l. godenverhalen. Hierdoor geven ze meer inzicht in het geestesleven van de bevolking van deze stad, dan in haar historie. Een dezer teksten wordt naar den inhoud ervan doorgaans aangeduid onder het opschrift: „De geboorte der lieflijke en schoone goden.” Het is om dit stuk dat het ons te doen is.¹⁰⁾

Het is het stuk van liturgischen aard, waarop we in het begin van deze paragraaf doelden.

De tekst is niet geheel ongeschonden gebleven. Voorts is de taal van dezen tekst, hoewel een Semietische, toch in bijzonderheden onbekend. Beide omstandigheden maken het noodzakelijk dat in de lezing zoowel als in de vertaling met gissingen moet worden gewerkt. Toch is wel zeker, dat het stuk begint met een oproep tot de goden, uitgesproken door den celebrerenden priester:

regel 1.

Ik roep op de lieflijke en schoone goden...

regel 6.

Eet brood, ja toch! en drinkt wijn, ja toch!

De volgende regel, de laatste van den oproep, bevat tegelijk een mededeeling, die als programma van de samenkomst kan gelden:

*(E)(c)m, de gebiedster van (mannen en vrouwen?) zal aan Sj(a)(c)m het leven schenken.

Deze geboorte is van beteekenis voor de vegetatie en is noodig wegens de overheersching van het heele jaargetijde, waarin een god, die den dubbelen naam draagt van M(o)t en Sj(a)r de overhand heeft. De regels 8—11 geven aan dat diens heerschappij op het hoogtepunt, dat keerpunt wordt, gekomen is:

regel 8—11:

M(o)t en Sj(a)r is weergekeerd, geslagen heeft de roede der eenzaamheid, geslagen heeft de roede der onvruchtbaarheid. De wijnstok wordt gesnoeid en opgebonden, de wijnstok, die neerhangt, in verschrompeling verscholen.

Na de vermelding van eenige handelingen, die wel als voorbereidende, in den tempel gemaakt, zullen opgevat moeten worden (r. 12—21), wordt de oproep uit het begin herhaald (r. 22—24). Deze oproep wordt dan aangedrongen met een beschrijving der aanstaande verandering in het vegetatieve leven:

regel 25—27:

De zonnegodin doet hun ranken overvloedig zijn, die ook in zich hebben (de belofte van) het welgodijen van (mannen en vrouwen?) en uitschieten met een lieflijke offerande.

De 28e regel schijnt een opschrift te zijn van een zelfstandig (en ouder) lied, dat in deze liturgie is opgenomen: het lied der goden, het lied van *(A)sj(e)r(e)t en R(a)b-m-j. In dit lied treedt de god El op. Hij treedt op als bevrijder uit de macht van M(o)t. Hij heeft groote macht:

De hand van 'El reikt zoo ver als de zee.

De hand van 'El is als de oceaan. (regel 33—35)

M(o)t moet voor hem wijken:

'El doet zijn scepter zinken, (n.l. die van M(o)t).

'El maakt de scepter zijner hand zwak.

Hij heft (het oog) op,

ziet naar den hemel,

ziet in den hemel,

de dorheid verbreekt hij,

veelszins en grootelijks.

De bevrijding, die 'El teweegbrengt bestaat hierin, dat hij de verwekker is der vruchtbaarheidsgoden. Hun geboorte is in r. 7 aangekondigd.

Deze gebeurtenis in de godenwereld wordt in den cultus bevorderd door tempelprostitutie. Er treden in den tempel vrouwen op, die zeggen:

O, M(o)t! M(o)t! wij zijn het, die uw scepter doen zinken!

Wij zijn het die de scepter uwer hand zwak maken! (r. 40 etc.)

Tot die vrouwen behoort ook 'El's *(E)(c)m (zie r. 7). Zij worden zwanger van 'El (r. 49—51).

Ze schenken het leven aan Sj(a)h(a)r en Sj(a)l(e)m. (r. 52). Hierdoor verkrijgt 'El vernieuwde rechten tegenover den god der alles verschroeiende zomerhitte, M(o)t en Sj(a)r.

9) Voor de ontfijfering, zie Bauer, Das Alphabet von Ras Schamra, 1932.

10) Van dezen tekst is een reproductie te vinden in Syria, 1933, Pl. XVIII en XIX.

Dergelijke symbolische, ja, magische tempelprostitutie behoorde tot de naturalistische godsdiensten van het oude Oosten. Ook Woolley verhaalt ervan in zijn boek over Ur.¹¹⁾ In de ziggurat was het beeld van Nannar, de Maangod; ook bevond zich daar zijn slaapkamer, waar de priesters des nachts heenging om de bruid te worden van den god. Eenmaal per jaar brachten de priesters het beeld uit den hoogen ziggurat naar zijn zomertempel, waar dan het mystieke huwelijk werd gecelebreerd, waarvan de vruchtbaarheid van den bodem en de vernieuwing der natuur afhingen. (pag. 81).

Hoewel de goden gedacht worden als altijd zijnde, kan toch van een rhythmisch terugkerende geboorte gesproken worden. Men denke slechts aan de wijd en zijd bekende Adonis-mythe. We zouden hier kunnen spreken van een rhythmische theonomie.

Wat in de godenwereld plaats vindt en in den tempel, ter bevordering daarvan wordt nagebootst, doet zijn uitwerking gevoelen in de natuur. Daarvan schijnt het (abrupte) slot van dit stuk te gewagen.

Dat dit geschrift nu met het Jeruzalem van Melchizedeks dagen in verband zou staan is beweerd door Barton, die ook een vertaling van dit stuk heeft gegeven. Zijn meening blijkt wel uit den titel van het artikel, waarin hij deze vertaling geeft: Een liturgie bij de viering van het Voorjaarsfeest te Jeruzalem ten tijde van Abraham en Melchizedek.¹²⁾

Dat deze tekst oorspronkelijk niet in het Noorden van Syrië, waar hij gevonden is, thuisheert, maar in Zuid-Palestina, gelijk Barton beweert, kan wel juist zijn. Het voorkomen van de namen *(A)sj(o)d en Q(a)d(e)sj (regel 65) kan daarvan getuigen. Ook wordt als bewijs van deze stelling wel aangevoerd de overeenkomstigheid op het gebied van cultuur en religie, in eigennamen van goden, personen en steden of landen, die op te merken is tusschen wat deze teksten vermelden en hetgeen uit zuidelijker streken bekend is. Toch is deze stelling heftig bestreden.¹³⁾ De kracht van de argumenten dezer bestrijding brengt Barton's voorstelling, dat deze tekst van Jeruzalem zou gewagen, reeds aan het wankelen. Zijn heele betoog toch rust op de stelling dat deze tekst van Zuidelijke afkomst is. Want anders is er geen brug tusschen dezen tekst en het Salem uit Gen. 14. Dat voorts de tekst ouder is dan de laag, waarin hij gevonden is, is aannemelijk. Wanneer Barton vervolgens meent, dat Jeruzalem de plaats is dezer liturgie, dan zijn zijn bewijzen hiervoor niet doeltreffend. Zijn meening berust n.l. op een lezing van regel 7 van deze liturgie, die grafisch, d.w.z. met het oog op de nog leesbare tekens, niet mogelijk is. Het gebruik, dat dan te vergelijken zou zijn met de tienontvangst van Melchizedek, leest Barton ook in dezen regel; doch op grond van een vertaling, die louter gissing is. Voordat zulke belangrijke uitspraken zullen kunnen gedaan worden, zal het noodig zijn dat lezing en vertaling van den tekst, waarop ze rusten, vaststaan.¹⁴⁾

Zoo ontbreken dus de gegevens om te beweren dat de genoemde liturgie ons het Jeruzalem van Melchizedek zou doen kennen. De geest, die ons uit deze liturgie tegenwaait, het polytheïsme en het pure naturalisme, zijn trouwens geheel in strijd met de sfeer, waarin een man als Melchizedek moet hebben geleefd.

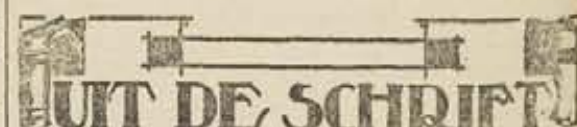
De meening van Barton is ons een welkome aanleiding geweest een en ander over de opgravingen te Ras Sjamra en dezen aldaar gevonden tekst te vermelden. Maar het Salem van Melchizedek blijft ons na dit alles slechts bij name bekend.

11) Geleerd noot 2 bij hoofdstuk 3.

12) Journ. of Bible. Lit., April 1934 (LIII, 1).

13) R. P. R. de Vaux, Les textes de Ras Schamra et l'Ancien Testament, in Rev. Bibl. van 1 Oct. 1937 (pag. 326 etc. zie vooral pag. 336—345).

14) Barton vertaalt regel 7 aldus: O, Salem, gij zult koningin zijn, koningin van hen, die binnenkomen en plengoffers brengen. Voor de redenen waarom deze vertaling te verwerpen is, verg. men mijn diss. Genesis 14, Hilversum 1937 (pag. 180), waarin deze tekst getranscribeerd, gecommantarieerd en vertaald te vinden is. Onze vertaling van regel 7 geven we in den tekst.

UIT DE SCHRIFT

Goden in ballingschap.

...en zij zelve zijn in de gevangenis ge-gaan. Jesaja 46:2

Joden in ballingschap — die kennen we uit de Heilige Schrift.

Ook uit de annalen der historie, en uit de kranten-van-nu.

Maar goden in ballingschap, wie heeft daar ooit van gehoord?

Toch spreekt de Heere daarvan in Zijn Woord. Met heilige, goddelijke ironie. Met hemelschen spot over de dwaasheid der zonde. Ge leest er

7) In de Narratio apocrypha van Athanasius. Zie Wuttke a.w., pag. 39.

8) De publicaties van de resultaten dezer opgraving zijn te vinden in het schitterende Fransche tijdschrift „Syria” vanaf de jaargang 1929.

van in onz
„zij zijn ze
Israël wa
Jesaja 1
door die s
Vorstin, de
der konink
troont”.

Zegt zij r
mand meer
Zij vertro
Op Bel
Waren di

Jehovah?
Was do
niet verne
niet mel e

Draagt, z
onze gode
reukwerk,

Onze go
Leest nu
Zijn oog

Messiasrijk
Hij ziet
trouwe Go

sen. Hij z
verkoren k
Hij bereid
meent

Daar toe
Oosten”,
leenw” te
de Chaldec

terd, en t
Zij moet
zitten in l

acht; ze m
meel male
Helpt nu

Maar da
en Nebo v
en Cyrus

kunnen ni
helpen. Ze
overwinn
de geweldi

geladen, l
in getal. I
worden g

Zwaar om
bezwijken

Zoo ga
lienen hi
gebracht,

beelden” t
geworden,
ossen en

voerd, op
Goden

eindigt no
Ze kun
hun eigen

En toch
Wee, wi
vertrouwt

Gods slaa
De dag k
mee Hij

weldenaar
De godh

kers der
Gods tijd

dalen, en
één troon

de goden
gebogen b

suedene
20ste eeu

die van I
kunnen o

Dan wo
schaar, h

Uw tijc
wige ball

Toen B
een wanb

poorten,
goden

schrift, in

De tijd
nieuwe t

eigen goe

Bel wo

Maar e

wordt ge

Nooit k

het lijkt

zal. Leek

feteerde,

Babel las

Christu

der were

de werel

slavin. D

voor een

komt een

eeuwighe

En dez